

Landskap: Skåne Upptecknare: Karin Andersson, Lund
 Härad: Torna Berättare: Nils Jönsson, Dörröd
 Socken: Veberöd Berättarens yrke: lantbr.
 Uppteckningsår: 1961 Född år 1881 i Dörröd, Veberöds m.

När den nya tiden kom till bygden.	s. 1-2	Delvar a° Lu F 73
Jordbrukets binäringar.	s. 3.	Lu F 61
Väctföljden.	s. 4-6.	" 82
Butikshandel på landsbygden.	s. 7-9.	" 95
Husbondefolk och tjänstefolk.	s. 10-14.	" 105
Gudstjänst och nattvardsgång.	s. 15-17.	" 107
Dordou, deras bruk och anskaffning.	s. 18-23.	" 108.
Lal och andra finrum.	s. 24-30. (foto a° sid. 29; neg. saknas.)	" 112.
Brödbakning.	s. 31.	

Enär Jöns Olsson, Nils Tuwessons morfader, i många avseenden synes ha varit en föregångsman på orten, ställdes några direkta frågor om honom;

Min morfader var en period riksdagsman och hade många kommunala förtroendeuppdrag. Någon propaganda utövade han inte, men ~~X~~ han tyckte om nya idéer, och kanske lärde grannarna av honom beträffande sådana saker som mörgling, täckdikning och köp av utsäde utifrån. Han var med att bilda kontrollförening innan 1905. Eftersom han själv gått i en dålig skola, med en undermålig lärare, och i och med att han satt i skolrådet här ~~50~~ hade han ett visst inflytande på tillsättningen av skollärare. Han påpekade ofta för oss betydelsen av en ordentlig skolunderbyggnad. Omkring 1890 var här i Dörröd, en skollärare, som hette Hällkvist, som var mycket intresserad av fruktodling och som brukade hjälpa upp sin dåliga lön (omkring 800kr./år) med att anlägga trädgårdar i bygden.

Den första fjäderharven köpte vi i Genarp år 1910. Även handlaren i Veberöd sålde plogar och harvar. Omkring år 1910 började det komma agenter från maskinfirmor, för att sälja rad-såningsmaskiner etc.

Mejerier Först fanns det ett enskilt mejeri i Veberöd. Detta upphörde och mjölken fick köras till Hällestad. År 1910 kom andelsmejeriet till i Veberöd. Mellan 1890-95 fick man 4,5 öre för en liter mjölk och skummjök tillbka. Detta uppammade i sin tur svinuppfödning.

Hushållningssällskapen ordnade utställningar i Lund och skickade ut en kvartalsskrift.

Mellan 1905 och 1910 bildades Dörröds Kulturella Ungdomsförening. Andelar kunde köpas för 10 kronor. Pengarna användes till byggnads-material, för att eget hus. När detta blev klart, hade man ofta där föreläsare i jordbruksfrågor och kulturella föreläsningar.

Binäringar endast i ringa utsträckning. Mindre jordbrukare skogade vid Häckeberga gods. En och annan gjorde enekorgar på beställning. Stegar och småsnickerier gjordes till husbehov. Träpumpar köptes från Åkarp, där göingar hade nederlag.

En husman, som brukade hjälpa till att tröska, Kristen Nilsson på fäladen, tillverkade dock träsaker på beställning. Han kunde göra dröftetråg, slevar, vispar och kvastar. Dessutom gjorde han av en pilsort vigrar till halmtak. Han brukade även rulla till Abbekås efter sill och sälja den här på orten.

Ordnad växtföljd har förekommit här i Dörröd, så länge jag minns, åtminstone sen 1890. Man hade 7-skifte d.v.s. i årsordning:
1/ träda 2/ vintersäd, råg, vete 3/ rotfrukter, betor, potatis
4/ vårsäd, havre, korn 5/ klövervall 6/ klövervall 7/ vårsäd, vete. Omkring 1930 infördes 8-skiftet. Då införde man en veteodling mellan andra årets klövervall och vårsäden. Denna följd ansågs vara bäst för kulturen. Jorden tröttades ej ut. Sjukdomar hann ej få fäste. Först lade man all gödseln på helträdan, men med 8-skiftet lades hälften på rotfrukterna. Denna följd var den vanliga här i trakten. Rotfruktsodlingen slog genom mellan 1890 och 1900. Sockerbetorna kom 1895 eller 96. Morfar var den förste här i Dörröd som hade sockerbetor. I Veberöd fanns en lantbr.
~~man,~~ som hade börjat tidigare. Han hette Kristoffer Nilsson. Denne var mycket intresserad av nyheter och försökte t.o.m. ordna med elektriskt ljus i Veberöd i slutet av 90-talet.

Vid Hemmestorpsmöllan fanns ett vattenfall, som man tänkte kunde använda. En ingenjör tillkallades och aktieteckning skedde. Men det hela rann ut i sanden. Senare kom Sydsvenska Kraft. De var starkare. Kanske var det också för lite vatten i möllan. För att återgå till rotfruktsodlingen så var den inte till en början ett helt skifte, utan förekom jämte grönfoder. Rotfrukterna täckte då knappast behovet. Under världskriget odlades bruna bönor, lök, kål och rotfrukter, men ej i så stor utsträckning. Insåningen till vall skedde året efter rotfrukterna, d.v.s. i vårsåden. Timotej odlades bara i ringa utsträckning. Numera har man grönfoder på ren trädan, så får man en skörd till och kvävet är bra för jorden. Variationer sker nu på följderna. Den sista mörglingen jag minns skedde 1898. Då var jorden slutmörglad. Ren kalk började användas i stället. I början av 90-talet

ACC. N:R M. 15481:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

började konstgödningen komma. Det var mest guanogödsel, fosfor-
syra och kväve. Fosfat och chilesalpeter användes huvudsakligen
på trädan.

*div. efter
frågelista
LUF 95*

Den första handelsboden i Dörröd inrättades 1888, på grund av att en järnväg då planerades Malmö-Simrishamn med station i Dörröd. Järnvägen kom emellertid ej att drägas över Dörröd, när den några år senare kom till stånd. Butiken var en köpmansbod. Upprättaren, handlanden Hedlund, kom från Svenljunga i Sjuhäradsbygden i Västergötland och hade tidigare "gått med posen" d.v.s. varit gårdfarihandlare. Butikshandeln blev nu den enda förvärvskällan. En enkel bokföring tillämpades och det var aldrig några klagomål på honom. Jag brukade deklarera till honom. Han var en tillbakadragen fin man, tilltalades med efternamnet. Han skiljde sig ej från ortens folk i övrigt och inverkade ej direkt på utvecklingen i bygden. Många handlade fortfarande i Genarp och Veberöd eller i stan d.v.s. Lund. Judar gick omkring med bylte på ryggen. De var ej väl sedda av handlaren. "De tar mer betalt än varan är värd." sade han. Jag minns, att min morfar brukade fara till Lund och på Evas kondis sälja smör och ägg och ha varor med sig hem.

Hedlund byggde ett eget hus vid Veberödsvägen och öppnade affär där. Förutom affärslokaler inrymdes i huset 2 rum och kök, ett litet krypin: kontor och lagerrum i källaren, disk fanns och träinredning.

En fotogenlampa hängde i taket. Eldstad fanns ej. Skylten satt fästad på huset mot ~~en~~ vägen, med text A.B.(August Bernhard) Hedlund målat på plåt. På golvet stod tunnor och kuttingarm med salt sill, lådor med såpa och i fönstret hängde reptågor. Dessutom såldes tranlampor, hackor, räfsor, mindre redskap ,klöver , gräsfrö och tyger . Hedlund höjde ej priset på de intagna varorna , även om priserna steg ute. Tygerna såldes i aln och vikten räknades till en början i pund och skålpund, senare i kilo. Allt hölls rent och prydligt men det var ändå en annan doft där, än i en modern butik.

Köp skedde från grossister i Ystad och Malmö , den första tiden ~~med~~ genom körslor från städerna, senare kom varorna med järnvägen till Veberöds station. Butiken sköttes av handlanden och hans fru ensamma.

Bland bygdens folk var 30-40 familjer fasta kunder, även om man då och då gjorde en resa till stan, för att sälja spannmål och sätta in på banken.

Mannarna bjöds ofta på snus , på cigg arrspecialiteten El Glob eller på Ystadtobak, ärligt och gott. Till jul vankades alltid en

almanacka, ibland även en tvål. Barnen bjöds på brunsocker, karameller eller lakrits.

Betalningen skedde med kontanter. Man handlade på bok och betalade vanligen en gång i månaden. Då betalades utan tillsägelse, det betraktades som en skam att sätta sig i skuld. Jag minns inte någon gång, när betalning fick utkrävas genom stämning.

Min morfar Jöns Olsson ordnade med, att post- och tidningskontor inrättades i butiken. En gammal gubbe gick med posten från Veberöd. Vi hade Lunds Veckoblad och Folkets Tidning (Bülow var redaktör). För upplåtandet av butiken fick Hedlund 25kr/år. Butiken blev en samlingsplats, där folket fick en pratstund. Lönnkrog förekom aldrig i handelsboden, men i ett hus 100 m därifrån, där jämt olovlig bränning ägde rum. Hedlund brukade låna telefon hos oss på Dörrödsgården. Vi fick 1910.

Porslin utlånades, isynnerhet till folk på "Kliggerlien", en backsträckning mot Häckebergahället.

OBS! Skildringen hänför sig ungefärligen till åren 1890-1920.

Arbetsfolket var årsanställda. De stannade ibland 10-15 år , ibland bara 1-2 år. *Kvarnbroddagården hade 80 tunnland åker och 50 tunnland ~~Dörröddagården var på 40 tunnland och hade 25 tunnland~~*
skog. Vi höll 15 mjölkkor där. Anställningen skedde genom muntligt

"städjande", varpå fästepengar utgick, vanligen 10-15 kr.

Husmansgubbar tröskade på vintern mellan oktober och den förste mars
Lagstadda tröskade sällan.

Tröskningen tillgick så att säden lades i en ring, en ^{man} gick
baklänges, en framåt. Man tröskade från kärna till röt. Råg var det
mest, men hela grödan tröskades med slaga till slutet av 90-talet.
Då fick vi en tröskmaskin med hästvandring, köpt i ~~TEKNOLOGIEN~~.
St. Råby. Senare köptes från S. Sandby. Tröskning var smutsigt arbete.
Efteråt badade man i mörkelgraven eller i en kopparkittel. Min mormor
(fostermor) var mycket hygienisk. Hon läste Hälsovänneren, ett inflytande
från kyrkoherde Ströms hustru i Veberöd.

Benämningar på tjänstefolket:

Manliga: Störstedräng, halvkar (17-20 år), sysslopåg, vaktepåg.

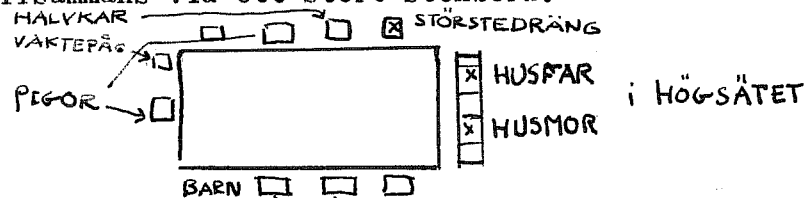
Kvinnliga: Två pigor.

Drängarna bodde i drängkammaren, som låg mellan stall och huggehus. Ingen eldstad fanns. Desov under fjäderdynor - utan ovanlakan. Pigorna låg i folkastugan, den f.d. undantagsstugan, bakom köket. Där var stenbord, väv. säng och kakelugnsbänk och pråsor på väggarna. Mjölkning var en typisk kvinnlig syssla, drängarna sade sig ej kunna mjölka, de kunde hålla bångstyriga kor, men mjölkade aldrig. Fjäderfäna sköttes av husmodern och pigorna. Övriga djur skötte karlarna. Vaktepågen vaktade får, gäss och suggor på trädan under sommarmånaderna. Barnen fick hjälpa till med varjehanda, de fick lära sig mjölka. En kvinnlig rackare, Rackar-Stina for omkring på gårdarna, flådde djur och kastrerade hundar. Hon var stor och kraftig. Barnen skrämdes med henne. "Akta dig, annars tar Rackar-Stina dig!" En fiolspelare från orten; "Stärten" kom en gång i månaden och spelade för mat. Då blev det dans i storstugan. Höstgillena var på logen. Då man var inne och åt och drack. Det vankades besk, smör, ost, korv, och rökt fårkött. På kvällar och vinterdagar vävde pigor och husmor och stoppade strumpor till alla i hushållet. Garn fick pigorna och en del kläder.

När väven togs ner fick alltid tjänarna en bit tyg till en kjol eller ett par byxor. Efter kvällsmaten kl. 8 skar drängarna hackelse och pågarna hjälpte till vid fotogenlampssken fram till 90-talet. Inga bestämda fridagar fanns utom till Sjöbo marknad eller Skurups eller Lunds Mikaelimarknad, då man även brukade sätta in pengar på bank.

I morfars hus var tjänstefolket strängt hållna. De måste vara hemma kl. 10 och allra senast kl. 12. Men kom det vänner och de hade brännvin med sig fick de hålla till i drängkammaren och fick vad mat de ville ha. På min egen gård var det ej så strängt, de var mer medlemmar av familjen. Till fattiga hem ^{fick} ~~kom~~ tjänstefolket alltid med sig bröd, ägg och spegefläsk vid julen.

Alla åt tillsammans vid ett stort stenbord.

Störstedrängen skar alltid upp brödet vid bordet. Man åt med hornskeed och kniv, gafflar fanns ej.

Matordning;

Direkt efter uppstigningen, kaffe~~s~~ och smörgås

kl.7 Sill och potatis. Spegesill på bräda.

kl.9 Lillemiddag. En skiva hårsiktat bröd. Smör på ostbit. Mjolk,
drickablandning eller dricka.

kl.12 Stekt eller kokt fläsk och potatis..eller ärtor och fläsk
eller bruna bönor. Varm mjolk. "Sjorjad" (sur) mjolk på
sommaren..Eterrett.

Vila till kl.1

kl. 16.30 "Meafan" En skiva grovt bröd och en skiva spegefläsk.

kl.20 "Sua" kvällsmat. Korngrynsgröt eller annan gröt. eller "sjorjad"
mjolk och bröd.

När man hade främmade åt tjänstefolket för sig. Då hade man
vanligen något extra, som t.ex. färskt kött till soppa eller höna.
Annars var färsk mat sällsynt. Vid alla tillfällen annars var
tjänstefolket med, när man for till kyrkan etc. Det var inga sociala
platser i kyrkan, men jag minns i min barndom att det var fruntimmers-
sida till vänster. Ej heller vid fester var de någon skillnad.

Döttrarna i huset hade sitt umgänge. Hon gick på flickskola i Lund.

Tjänstefolket kom i de flesta fall från mindre lantbruk eller husmans familjer på orten. Det var för många hemma, några måste ut och tjäna. Tjänarna gifte sig i regel med varandra. Äktenskap ex.-vis bonddotter - dräng var mer sällsynt.

Husbonden sade du till tjänarna och de sade "husbonen" eller "Jins Olsson till honom. Till husmodern sade de "Mor". Arbetsuppgifter brukade diskuteras vid matbordet. Drängarna fick alltid vara med att besluta. De var ju insatta i arbetet. Örfilar förekom vid mindre förseelser och en gång kapprygel av en dräng som stulit. Det hände aldrig att någon lämnade sin tjänst i olaga tid på morfars gård.

Obs! Uppgifterna gäller ~~såvitt~~ tiden 1890-1910-talet ~~och~~
~~här~~ på morfaderns gård, ~~här~~ Kvarnbrodda, där han uppfostrades.

Högmässogudstjänsten kallades mäsas. Den var kl. ~~10.30~~^{9.30} eller 13.30, omväxlande varannan söndag i Vomb och Veberöd. Högmäsas med nattvardsgång kallades "gå till skrift".

Varje söndag helst skulle man gå till kyrkan. Min morfar Jöns Olsson var riksdagsman och hade kommunala förtroendeuppdrag. Han var ordförande i skolstyrelsen och i bankstyrelsen och det viktigaste enligt honom var att man noga hörde kungörelserna och stämmobeslut och förrättningar. Kyrkoherde Ström konfirmerade mig. Han var gift med en sjuksköterska, som fick min fostermor att läsa "Hälsövänner".

Man hade svart kläder när man for till kyrkan. Kvinnorna hade svarta schaletter och de allra äldsta spydetröjor och livkjolar, men detta bara till 1900 ungefär. Vita silkesschaletter förekom och ansågs väldigt fint.

Vi åkte i vagn eller släde till kyrkan. Hästarna sattes in hos Elna Stål, en gumma, som tidigare tjänat på Kvarnbrodda. Vi hade alltid ett kopparkrus med mjölk med till henne.

Någon samlig skedde ej utanför kyrkan. Var och en gick in för sig. Bestämda platser fannsej. Hattarna lades i ett fönster i långhuset, senare kom kroker under bänkarna. Kvinnorna skulle ^{allt} ha på huvudet.

När man råkade komma försent, smög man skamset upp på läktaren. På vintrarna brukade prästen sägaa, att man kunde behålla hattar och mössor på. Ingen eldstod fanns. Gubbarna tog ofta en pris snus under mässan och det hände, att en och annan somnade till. Predikan varade en timma. I början av 1900talet fick vi ljuskronor i taket, innan var der bara stearinljus på altaret. En liten orgel fanns, kyrkovaktaren var orgeltrampare. Förböner förekom till omkring 1900. Kollekten upptogs efter predikan. Man hade tidigt en liten tråkig blecklåda, hävar fick man på 20-talet. Kyrkvårdarna gick omkring i bänkarna med dem. På 10-talet hade vi en kyrkoherdex, som hette Petterson. Han kom ofta in på personligheter, även om han inte direkt riktade sig till personen i fråga.

Förhör hölls ej på predikan. Det var ingen bestämd ordning, när man gick ut. Man stannade på kyrkbacken och hälsade på bekanta och pratade en stund. När man skulle hämta hästarna bjöd Elna Stål på kaffe.

Det hände någon gång, att prästen höll andaktsstund i socknen, men några speciella minnen är ej förknippade med dessa.

Nattvardsgång benämndes "gå till skrift! Alla gick samtidigt utan åtskillnad till altaret.

ACC. N:R M. 15481: 17.

Det var ingen särskild anmälan. Man fastade ej innan. Vanligen var man då något finare klädd. M I slutet av 90-talet hade jag alltid frack eller bonjour. Kvinnorna hade sina svarta kyrkkläder och en vit näsduk i handen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kvarnbroddagården hade 80 tunnland åker och 50 tunnland skog.

I slutet av 1800-talet hade man där: två bolstervagnar, en enspännarvagn (fjädersvagn) och två stycken mägerkärror (tvåhjuliga, skodda med järnringar s. k. "gumpakärror"). Dessutom köptes i början av 1900-talet charabang.

Dörrödsgården, min gård, var på 40 tunnland åker och 25 tunnland fälad. Jag hade där två bolstervagnar, en åkvagn och en mägerkärra. Den vanliga uppsättningen på gårdarna var en bolstervagn, en fjädersvagn och en liten tvåhjulig kärra.

Arbetsfordon Bolstervagnarna kunde förlängas. Fram- och bak-
kärran ihopsattes med en stång, fäst under vagnbotten till
en långvagn. Hjulen framme var något mindre än bakhjulen.
Ekrarna var av ek och hjulmoden runt om, var i regel av bok. Träet
skulle vara ordentligt torrt, när de tillverkades. Hjulmoden
var beslagen med ~~XX~~ järnring. Hjulen tjärades två gånger om året.

Ola Svensson i granngården hade en fyrhjulsvagn, utan järnringar i slutet av 1800-talet. Annars var detta mycket ovanligt då. Omkring 1900 fick vi lastvagnar med fjädrar. De kallades trebankare. I stället för häckakrokar hade man tre bankar, som korgen vilade på, en framme, en mitt under och en bak. Bankarna var först av trä och senare av järn.

För gödselkörslor hade man täta häckar av fur eller gran. Vid andra körslor somt. ^{höbörning} ex. hade man även häckar, men dessa var ej ~~två~~ täta. Det var ungefär en dm mellanrum mellan dem.

Gumpakärran kunde vickas bakåt. Den användes vid mägerkörning och gödselkörning. Rullebörar gjorde man hemma. De var av trä och hade antingen trä- eller järnaxel. Den användes att köra gödseln ur stallarna med och även att transportera mjölkkanorna till mjölkbordet i.

Kälkar användes i min ⁿbandom för att vintertid köra ägg och smör

skålpundsvis till staden. Dessa hade fyra medar, en fram- och en bakkälke, som stt ihop med en järnkätting.

För forsling av timmer användes en

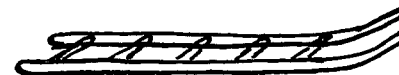
"KNUBBASLÄDE"

"knubbasläde" av boketrä. Stockarna

(EFTER BESKRIVNING)

kallades knubbar, därav namnet. I

regel var dessa oskodda, men de

kunde även vara järnbeslagna.

Åkdon Jag minns, att man om gamla åkdon, som inte var järnbeslagna, brukade säga: "De går på trä." Det hände, att dessa gamla åkdon hade skaklar istället för stång. I min barndom hade vi på Kvarnbrodda en vagn, som kallades för "fjelavagn", ~~XX~~ med botten och lösa sidobräder. Sidobräderna kallades "fjelar"

Arbetsfordonen användes inte som åkdon vid resor. Då hade man fjädervagnen. När det var kallt, hade man ~~X~~ i den en fäll i framsätet och en i baksätet. I framsätet fanns dessutom en fotsack

av läder, som var fäst vid framstycket. Fällan låg inne i den, när man åkte. Åkdynorna var i regel vävda i opphämta. De var s.k. vigratäcken. Namnet kom av, att man i opphämta plockade upp mönstret med hasselkäppar, som kallades vigrar. Vagnskorgarna var enfärgade.

Vid Kvarnbrodda hade före min tid funnits kvarn. I slutet av 1800-talet for vi till tre olika möllor. När vi ~~K~~ for till Rödde mölla vi-d Everlöv eller till Hemmestorps vattenmölla, brukade vi ha fjädervagn. Då lastades 4-6 säckar i baksätet. Gigg köpte jag 1915 i Dörrödsgården. De kom från Danmark med travhästarna. Det var mest herrgårdar och hästhandlare, som hade sådana. ^{till en bötian)} En lantbrukare här, Per Andersson på Svarvaretorp, hade dock en dylik.

När det var snö åkte vi kana. Den var av trä, med två järnklädda medar, för en eller två hästar. I regel hade den skaklar, men

Man planksågade själv bok och ek. Detta skulle var riktigt torrt, innan det fick användas. På marknader köpte vi inte några vagnar, ej heller delar till vagnar. De vagnmakare, jag känner till, hade yrket som huvudnäring. På 90-talet fick vi tillverkat våra vagnar hos Mårten Larsson i Veberöd och ^{senare} hos vagnmakaren Hans Christersson och smeden Lindkvist i Silvåkra. De ~~XX~~ båda arbetade tillsammans och gjorde arbets- och lastvagnar och också åkvagnar. Att det var en Silvåkravagn, kunde man se på den gula färgen. Vagnarna var fernissade och hade ett fram- och ett baksäte. Omkring år 1910 kostade en bolstervagn 100- 200 kronor och de gula fjädervagnarna 300- 400 kronor. För omkring 20 år sedan slutade vagnmakarna med vagntillverkning och började med annat snickeri. Det var ingen efterfrågan längre. I Dalby lever fortfarande en gammal vagnmakare, Nilsson, som nu ^{är} omkring 70 år. Han och hans söner har en karosserifabrik där.
ä

På Kvarnbroddagården, min morfars gård, där jag uppfostrades, fanns en ekonomibyggnad från 1700-talet, en stallänga byggdes 1886 och boningshuset var från 1870. Där fanns en sal, så länge jag minns, alltså åtminstone f. om. 90-talet och troligen ända från gårdens tillkomst.

Det fanns två ingångar, en köks- och en fin ingång. När man gick in genom den senare (som inte hade någon speciell utsmyckning) låg kontoret till höger och salen mitt fram. Den låg vid ena gaveln och hade 6 fönster. Trädgård fanns bakom huset med gräsplan jämte cypresser och blommor. I bakgrunden fanns ett lusthus och bakom detta hade man grönsaker. Folkastuga har jag bara hört omtalas, det fanns inte på min tid. Kistorna hade man på vinden.

Uppvärmning och belysning Salen hade ingen eldstad. Vi fick sättugnsvärme från rummet bredvid, genom att öppna salsdörrarna.

Först hade man hemstöpta ljus i stakar och senare fick man fotogenlampor i taket.

Väggbeklädnad Tapeter fanns, men jag minns inte hur de såg ut.

Dessutom fanns tunga vävnader och draperier samt tavlor av kunga-familjen. För fönstren hängde vita eller krämfärgade långgardiner. Taket hade stjärnmönstrad tapet. Golvet hade breda tiljor, som var väldigt vackra, när de var nyskurade.

Fönstren hade spröjsar och dörrarna var försedda med speglar.

Möblerna bestod av, ett stort bord, en gustaviansk soffa, en soffa, där 6 personer kunde sitta i bredd, hemtillverkade stolar och två sängar fulla med extra sängkläder. I ena hörnet stod en amerikansk gungstol och i det andra en stor spegel. Pianot stod även här, min ~~spelar~~^{mester} spelade. För övrigt fanns det krukväxter i fönstren, spottlådor på golvet. Klocka fanns ej i salen, men på kontoret hängde en 8-kantig tråklocka. Under bordet låg långa

Hemvävda mattor. Det fanns även en konstvävnadsmatta i röllakan, där man t.o.m. hade spunnit varpen.

Salens användning I salen vistades man nästan uteslutande på sommaren och ^{bara} när det var gäster i huset. ^{Den} Dottén på Kvarnbrodda, d.v.s. min moster vigdes i salen. Hon gifte sig med en präst och en vän till honom vigde dem. Man hade då ställt fram ett bord som altare samt pallar. Gästerna samlades först ^{der}! Brudparet fick man inte se, förrän de gick fram till altaret.

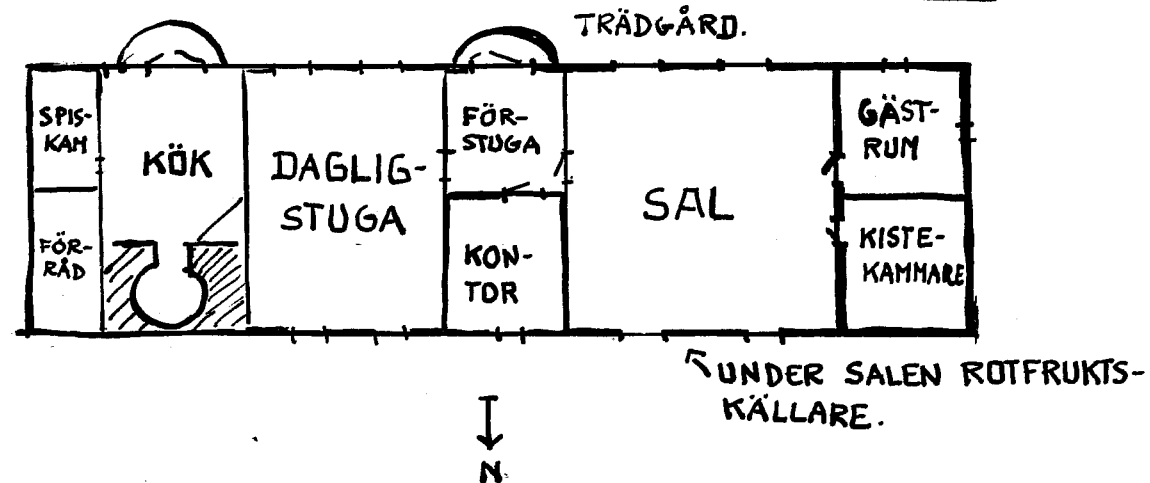
Det var vanligt, att man vigdes hemma på storgårdarna här. Hennes bror gifte sig med en flicka från Pähult och de blev vigda på den gården.

Mot trädgårdssidan fanns ett rum, som kallades "Annas Rum", med en träveranda, byggd 1910, annars var det ytters sällsynt, att barnen hade egna rum.

OBS! Kvarnbroddagården hade 80 tunnland åker och 50 tunnland skog och beboddes under ifrågavarande tid av Jöns Olsson, m.fam.

På Dörrödsgården, min gård, som var på 40 tunnland åker och 25 tunnland fälad, var boningshuset byggt 1859. Där fanns även sal. Den låg nära mitten av huset och hade 4 fönster. Kistekammare och gästrum låg på gaveln. Kistekammaren användes endast som förvaringsrum, där fanns ett skåp, tre kistor och en säng, att lägga extra sängkläder i .

ÖVERSIKTLIG PLAN AV DÖRRÖDSGÅRDENS BONINGSHUS.

Obs! Denna plan har ritats efter beskrivning och gör inte anspråk på att vara exakt, utan har tillkommit för att visa salens belägenhet i förhållande till andra rum.

I kistekammaren släppte man inte gärna in främmande människor.

Friherinnan Coyet var här en gång och ville rusa efter min fru in där för att se vad vi hade. Men det tillät inte min fru.

"I kistekammaren går bara jag själv" sade hon.

Uppvärmning och belysning, Salen hade ingen uppvärmning, tills vi på 1910-talet fick en pottugn av byggmästare Månsson från Lund.

Vad gäller tapeter, draperier, mattor.. Se bild!;

Möblering En soffa , ett runt bord⁹⁶ ett gammalt hörnskap fanns i salen. I ett hörn stod ~~ett~~ en gungstol. Se även här bild!

Salens användning Innan vi fick pottugnen, vistades vi i salen bara på sommaren, men senare även på vintern, när vi hade gäster. När det bara var vi själva, åt vi alltid i dagligstugan.

På våren var det storstädning. Då skurades salen med såpa och sand. Två stycken skurade med borste och två skjöljde. Man skiftade om med detta arbete. Sen luktade det vår i salen.

sid. 29

M. 15481 : 29.

Landskap: Skåne Berättare: Nils Tuwesson
Härad: Torna Berättarens yrke: f. lantbr.
Socken: Veberöd Berättarens adress: Dörröd
Uppteckningsår: 1961 Född år 1881 i Dörröd, Veberöds sn.
Upptecknare: Karin Andersson, Rönnbärsgränden 8 Lund.

Dörröds gårdens sal omkr. 1905
(Fru Tuwesson m. svärmoder. (Jöns Olssons
hustru i hans andra gifte.)

Pv tr Sth 1960

m/g. sakars!

ACC. N:R M. 15481:30.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Under huset fanns en mat och rotfruktskällare, där vi även

hade fläskakaren. *Denna låg alldeles under salen.*

Bakugnar används inte nu längre i trakten. Vi slutade baka på 30-talet. Vällärdade bakade hemma längst. Fattiga familjer slutade tidigare, det var dyrt att köpa säd. Handlaren tillhandahöll, bagare åkte omkring med bröd och tjänsteflickorna blev färre. I mitt hem bakades 12-14 brödkakor var fjortonde dag. Det blev för mycket arbete. Spisbakning skedde visserligen, men ej i stora hushåll.

Vi bakade grovt rågbröd, "hårsiktat bröd" (grovt rågmjöl siktat i hårsikt) och sursött eller halvfint bröd till helgerna. Vid helgerna köptes finsikt från spannmålshandlaren på ~~värdshuset~~ och handlaren på orten. Då bakades ett bak till huset och ett till tjänare och tiggare. Rågen kostade 12-14kr ~~kiint~~ pr 100kg omkring 1900.

På Dörrödsgården revs bakugnen i bostadshuset i början av 20-talet och i stället inmurades en bakugn i bryggghuset.